

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2023-799

7.11.2023

Storebrand Forsikring AS

Bygning - innbo (kombinert)

Brann – grov uaktsom håndtering av aske? – fal. § 4-9.

Sikredes hytte ble totalskadet av brann vinteren 2023. Sikrede hadde satt en pose med aske i boden før brannen oppstod. Asken hadde rukket å avkjøle i ca. ett døgn før posen ble plassert i boden; først åtte timer i peisen, deretter 15 timer i en askebøtte. Foretaket besluttet å avkorte sikredes erstatning med 5 % under henvisning til at hun hadde utvist grov uaktsomhet ved håndteringen av asken. Foretaket anførte at det måtte regnes som allment kjent at det kunne forekomme glør i aske i opptil flere døgn. Sikrede anførte at hun ikke hadde opptrådt grovt uaktsomt. Hun hadde kjent på flere kullbiter i askebøtten med ubeskyttede hender. Hun observerte ingen røyk eller tegn til ulming. Hun hadde håndtert aske på samme måte i 20 år, uten å ha opplevd brann tidligere. Nemnda kom til at sikrede hadde utvist grov uaktsomhet ved håndteringen av asken, og at foretakets avkortning var i samsvar med tidligere praksis.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om dekning for brann og spørsmål om foretaket kan avkorte med 5 % pga. grov uaktsom fremkallelse av forsikringstilfellet, jf. fal. § 4-9.

Sikredes bygningsforsikring omfatter:

B.4.1 Brann og eksplosjon

Forsikringen gjelder for skade ved:

– Brann, dvs. ild som er kommet løs

Sikredes hytte ble totalskadet i brann i januar 2023.

Sikrede forklarte følgende til foretaket:

(...) jeg ankom hytta torsdag 05.01.23 i 16-tiden. Jeg fyrte i peisen da vi kom opp. Vi la oss rundt 23.30-tiden. Da er det fortsatt litt fyr i peisen. (...)

Ca kl 0800 fredag 06.01.23 står jeg opp. Før jeg fyrer i peisen, tar jeg aske med en liten askespade fra peisen og over i en askebøtte av metall. Askebøtten er laget for dette formål og har lokk. Jeg tar kun den finere asken. Jeg observerer ingen glør når jeg tar aske fra peisen og over i bøtta. Kullbiter lar jeg ligge igjen i peisen. (...) Jeg plukker også ut noen større kullbiter med venstre hånd fra bøtta og legger tilbake i peisen. Jeg har et meget godt minnebilde av dette. Med pekefinger og tommel (for å ikke få så mye sot på hendene) tar jeg 3-4 kullbiter tilbake i peisen. Jeg tar en om gangen, og de er helt kalde. Deretter setter jeg lokket på askebøtta. Dvs. det er ingen lufttilgang ned i bøtta.

Askebøtta står så ved siden av peisen, oppe på metallplaten som er rundt peisen, resten av dagen og kvelden. (...)

Det er fyr i peisen fredag kveld når jeg legger meg rundt kl. 23.00. (...) Videre velger jeg å tømme askebøtta, slik at jeg slipper å ordne det morgenen etter når peisen igjen skal fyres opp. Bøtta er ca halvfull. Jeg tar en plastpose (...) Jeg er helt sikker på at det er en grønn Kiwi-pose. For å unngå at aske renner ut av hullene, tar jeg en pose til. (...) Asken har nå to lag med plastposer rundt seg. Så tvinner jeg posen slik at den er tett (...)

og legger den rett innenfor døren til høyre i uteboden. Dvs asken har nok en gang ingen lufttilgang. Fra før lå en pose med matavfall i boden, og jeg la askeposen ved siden av. Det er ingen andre gjenstander, søppel eller papiravfall i denne delen av boden og gulvet er "rent". Bodene er ikke isolert. Det er kuldegrader ute, så bodene er kalde.

Foretaket besluttet å utrede saken nærmere. Sikrede forklarte til utrederen at hun trodde at asken som lå i posen i boden var brannårsaken. Av utredningsrapporten fremgikk følgende:

Fredag (dato) stod FT opp ca klokken 08:00, og det første hun gjorde var å fyre i peisen. Hun hentet en askebøtte med lokk i boden og tok aske ut fra peisen over i askebøtten. Hun lot de store kullbitene ligge igjen i peisen, både for god fyring og for å skape litt luft mellom til veden. Da hun plukket ut kullbiter fra bøtten, brukte hun pekefingeren og tommelen, og hun kjente på kullbitene at de var kalde, det kjente hun også på asken. Hun så også at det ikke var noen glør i bøtten. (...)

Ca klokken 23:00 på fredag kveld skulle FT legge seg. (...) Hun tenkte hun skulle tømme askebøtten, slik at det var gjort. Hun tok en Kiwi-bærepose og så at det var to små hull i posen. Hun tok derfor en plastpose til, og den var hel. Hun helte asken fra bøtten og oppi posene, og hun snurret posen rundt asken og la "snurren" underst. (...) Det var et fryktelig vær ute, og hun la posen i boden så den ikke skulle blåse bort.

På bakgrunn av opplysningene i rapporten, sendte foretaket et varsel til sikrede den 27.1.23 om at det ville vurdere å avkorte erstatningen med 5 %. I samme brev opplyste foretaket om at det ville utrede saken nærmere.

Sikrede klaget på foretakets varsel om avkortning den 30.1.23.

Foretaket engasjerte en takstmann for å utarbeide en skaderapport og gjenoppføringskalkyle. Av skaderapporten, datert 16.2.22, fremgikk følgende om brannårsaken:

Hendelsesforløp og årsakssammenheng:

Ulmebrann. Forsikringstaker har tømt peisen for aske og lagt dette i bod. Asken har så antent og medført totalskade på hytta.

Takstmannen kalkulerte gjenoppføringskostnaden til kr 3 174 531,00.

Den 24.3.23 bekreftet foretaket dekning for skaden, men besluttet å avkorte erstatningen med 5 % under henvisning til grovt uaktsom håndtering av aske, jf. fal. § 4-9. Avkortningssummen ble satt til kr 160 000.

Sikrede klaget saken inn for Finansklagenemnda den 25.4.23.

Sikrede bestrider at foretaket har rett til å avkorte erstatningen med 5 %. Sikrede utviste ikke grov uaktsomhet ved håndteringen av asken. Asken var avkjølt først åtte timer i peisen, deretter 15 timer i lukket askebøtte, i alt ett døgn, før hun plasserte den i boden. Asken var kald etter åtte timer. Sikrede plukket opp flere kullbiter med ubeskyttede hender fra askebøtten. Hun observerte ingen røyk eller tegn til ulming. Hun har håndtert aske på denne måten i 20 år, uten at det noen gang har vært uhell eller blitt hull i posene. Da har det dessuten ofte vært kortere avkjølingstid enn i dette tilfellet.

Sikrede viser til lagmannsrettsdommen LA-2011-80331, hvor retten uttalte at grov uaktsomhet forutsetter at man har tatt en bevisst sjanse eller vært bevisst uaktsom. Sikrede tok ingen bevisst sjanse da hun la posen med aske i boden. Videre viser sikrede til to nemdsavgjørelser; 2014-485 og 2013-054, hvor poser med aske ble plassert inntil husveggen etter en avkjølingstid på tolv timer. I begge sakene uttalte nemnda at sikredes skyldgrad "ligger ned mot terskelen for grov uaktsomhet".

Forsikringsforetaket anfører at det kan avkorte erstatningen med 5 % pga. grov uaktsom fremkallelse av forsikringstilfellet. Sikrede har tømt asken i en plastpose som ble plassert i boden etter at asken hadde rukket å avkjøle i 23 timer, først åtte timer i peisen og deretter 15 timer i en

askebøtte. Sikrede hadde et enkelt handlingsalternativ; hun kunne ha ventet med å tømme askebøtten. Da sikredes handling er vurdert til å være i det nedre sjiktet for grov uaktsomhet, har foretaket besluttet å avkorte erstatningen med kun 5 %.

Det er allment kjent at glør i aske kan overleve i opptil flere døgn. Sikrede, som selv viser til å ha håndtert aske i over 20 år, bør ha særlig god kunnskap om dette. At hun ikke har opplevd branntilløp tidligere, også med kortere avkjølingstid, er ikke avgjørende. Asken ble plassert i en bod, hvor skadepotensialet er veldig stort.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretaket kan avkorte erstatningen med 5 % pga. grov uaktsom fremkallelse av forsikringstilfellet.

Det følger av fal. § 4-9 annet ledd at foretaket kan avkorte erstatningen helt eller delvis dersom sikrede har fremkalt forsikringstilfellet ved grov uaktsomhet.

Rt. 1989 s. 1318 har følgende uttalelse om hva som utgjør grov uaktsomhet:

For at en oppførsel skal kunne karakteriseres som grovt uaktsom, må den etter mitt syn representere et markert avvik fra forsvarlig handlemåte. Det må dreie seg om en opptreden som er sterkt klanderverdig, hvor vedkommende altså er vesentlig mer å klandre enn hvor det er tale om alminnelig uaktsomhet.

Det er ikke krav om at sikrede må ha tatt en bevisst sjanse. Grov uaktsomhet kan være bevisst eller ubevisst.

På grunn av risikoen for brann kreves stor grad av forsiktighet ved behandling av aske. Dette er alminnelig kjent, jf. FinKN 2014-486. Det er også alminnelig kjent at aske kan inneholde glør lang tid etter at ilden er sluttet, se AKN 1658, 2115, AKN 2385 og FinKN 2011-042.

I en dom fra Agder Lagmannsrett – LA -2011-80331 – som gjaldt plassering av grillkullrester – bemerket retten at det er "tvilsomt at det er allment kjent at det kan forekomme glør i kullrester etter et døgn". Nemnda er ikke enig i en slik vurdering for så vidt angår aske fra en peis, og i dette tilfellet ble asken også flyttet før det var gått et døgn.

Risikoen for glør også etter mange timer medfører at asken må plasseres på et sted hvor det ikke er brannrisiko. Sikrede plasserte asken i en plastpose i en bod, nært treverk med stor risiko for brann. Sikrede kunne enkelt plassert asken utendørs i en sinkbøtte/brannsikker beholder og med god avstand til bygning og annet brennbart materiale. I nemndspraksis har man lagt til grunn at det er grovt uaktsomt å plassere aske i plastpose (AKN 1056), pappeske (AKN 0357 og AKN 2115) eller søppeldunk (FKN 2010-123) nær en trevegg. I avgjørelse 2013-054 uttalte nemnda at:

I utgangspunktet er derfor en slik plassering grovt uaktsom dersom den fører til at treveggen antennes fordi det presumeres at brann i en slik situasjon er påregnelig.

Det er ikke opplyst at sikrede forsøkte å forebygge brann ved å helle vann på asken.

Ut fra dette mener nemnda at sikrede utviste grov uaktsomhet ved håndtering av asken. Avkortning kan da finne sted under hensyn til skyldgraden, skadeforløpet og omstendighetene for øvrig, jf. § 4-9 annet ledd. Foretaket har avkortet med 5 % eller inntil kr 60 000. Dette er i samsvar med tidligere praksis og må godtas.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Trine Vøien (selskapsrepresentant) og Hege Sundby (forbrukerrepresentant).